

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

106. An Cardinalis, qui propter infirmitatem exiit ex Conclau teneatur
postea, si conualet, redire? Et an talis Cardinalis, si nolit redire post
adeptam salutem intra Conclau, possit compelli ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

limin. reuer. ex l. 3. ff. de diuor. ex c. diuortium de penis dict. 1. cum aggregatis per Rebuffum de priuileg. schol. priuileg. 1. per tot. & per Gonzales in regul. 8. Cancellaria, gloss. 3. 4. num. 5. quod etiam clarè probatur ex Concilio Tridentino sess. 23. cap. 1. de reform. ubi hæc verba habentur. Quoniam autem aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reuerfari sunt, sacrosancta Synodus &c. Cum igitur in nostro casu Cardinalis citò sit in Conclauè reuerfurus secundum leges & Canones, vt Tridentinum obseruat; dicitur in Conclauè præfens & non absens.

3. Obserua tamen contrarium asserendum esse si Cardinalis v.g. Cueva, Sandouai, vel Mazarinus scriberent ad Cardinales in Conclauè, vel è conuerso isti scriberent ad illos; omnes in censuram Pontifici referuatam incurrerent. Probatur, nam doctrina superius firmata non potest applicari, nec militare in hoc casu; illi enim Cardinales voluntariè e Conclauè absunt, nec possunt dici moraliter præfentes, quia non sunt statim reuerfuri.

4. Sed stando in hac opinione, dicendum videtur, dictos Cardinales, si cum alijs loquerentur de rebus pertinentibus ad Conclauè in ordine ad electionem peccare mortaliter, & secundum opinionem aliquorum incidere in censuram referuatam, quia vt diximus, habentur moraliter, ac si absent loco Conclauis, in quo non est licitum eis supradicta facere.

5. Verum si aliquis staret in opinione Castri Palai; præsertim si citra fraudem exeant è Conclauè, contrarium erit, quia præceptum peccati mortalis, & pœna censure imponitur Cardinalibus existentibus in Conclauè. Ergo non comprehenduntur in dictis prohibitionibus; nisi quis dicat opinionem Castri Palai procedere in casu, quo Cardinales non existent Roma mox redituri de quibus non loquimur, sed de Cardinalibus nimis longè absentibus, vt Cardinalis Cueva, & alij. Ergo opinio Castri Palai non facit contra nos.

5. Nota tamen hic obiter, Cardinales exeuntes è Conclauè præbere iuramentum, acta in conclauè circa electionem nemini manifestandi.

RESOL. CVI.

An Cardinalis, qui propter infirmitatem exiit è Conclauè, teneatur postea, si conualeat, redire?
Et an talis Cardinalis, si nolit redire post adeptam salutem intra Conclauè, possit compelli intrare?
Et inferitur, an in Religione possit in electione aliquis Religiosus suffragium suum negare? Ex p. 12. tract. 2. Ref. 13.

§. 1. **A**ffirmatiuè videtur respondendum ex his, quæ assert nouissimè loquens de electionibus Religionum Pater Hieronymus Garziam in Republica Regul. tom. 2. tract. 9. difficul. 3. dub. 8. n. 2. & 3. vbi citans Sigismundum, Samuellium, Bonacinam, & Lezanam, sic asserit. * Los electores no pueden con buena conciencia renunciar el voto, y si lo hazen sin causa legitima, y muy iusta, peccaran mortalmente, assi lo tiene los DD. citados à los quales, añado el Cardenal Tufco litt. Z. conclus. 17. num. 11. Prueba se lo primero con muchas decisiones de la Rota, que refiere Samuelio vbi supra num. 3. y la razon es porque como se dize en una decision de la Rota, que trae Tamburino tom. 1. y es la 81. num. 8. puede vno renunciar a su derecho quando es solo en su favor; pero quando es mixto, que es favor proprio, y favor publico, no puede, de que trae la de-

* Sup. hoc supra lege doctrinam Ref. 18. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 115. per totam, & ibi in tr. 6. Ref. 28. Et quamuis non plene sup. hoc sed pro alijs diuersis casibus, qui contingere

cision en a quel lugar muchos Autores, sed sic est, que el derecho de elegir que les da la Religion, no se les da para su proprio favor, y utilidad; sino in gratiam officij, & boni publici; como el priuilegio del Canon; que da la Iglesia al Clerico, el qual no le puede renunciar, luego haciendo sin causa legitima haze agrauio a la Religion, y a los que le dieron el tal officio, y poder luego peca grauemente. Cuya doctrina se ha de estender a los electos para votar en Cortes, y en otras cosas grandes de la Republica. Ita ille, quæ à fortiori procedunt in Dominis Cardinalibus, nam fateor, quod à iure dispositum est neminem ad electionem inuitum compelli, cap. in causis cap. ad Apostolicam de Regul. tamen hoc tutum in Cardinalibus non videtur, nam ius eligendi Pontificem, qualitatè esse à Cardinalibus inseparabilem docet Laudenfis de Cardinal. tra. 2. q. 37. Dicendù est itaque quod licet quilibet possit favori proprio renunciare. l. si quis in conscribendo C. de Episcop. & Cleric. l. penult. C. de pact. cum similibus; non potest tamen renunciar favori mixto, hoc est quando id, quod renunciat, non solum proprium fauorem ipsius renunciantis; sed etiam fauorem alterius, seu publicam utilitatè concernit, Felin. in cap. si diligenti, num. 16. de foro compet. & in cap. Cinn accessissent sub num. 29. & ibidem Dec. num. 23 & 24. de conscrib. Castrenf. in l. penult. num. fin. & ibi Iafon. num. 14. C. de pact. Calderin. conf. 1. in fin. vers. Si verò de pact. Gozad. conf. 88. num. 20. Castrenf. conf. 259. ante num. 6. lib. 1. vbi adducit simile in Clerico, qui non potest renunciare priuilegio Clericali; vt conueniatur coram Iudice seculari, vt notatur in cap. si diligenti de foro compet. Quæ omnia videntur à fortiori procedere in casu nostro, nempe Cardinalem, qui ex Conclauè exiit propter infirmitatè, si postea conualuit, non posse absque iusta causa remanere extra Conclauè, & renunciare proprio favori eligendi Pontificem; & hanc opinionem sine vlla trepidatione ego sequor. Quia ibi agitur de re grauissima, & concernente totam Ecclesiam: ergo cum Cardinales sint Ecclesie Cardines, non possunt se absentare, cum possint commodè adesse. Et ita in terminis terminantibus docet nouissimè Thomas Hurtadus v. riarum Resolue. tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 4. num. 1435. qui citat Garziam, Villadiego, Platum, & Paleotum.

2. Sed difficultas est, an talis Cardinalis, si nollet redire post adeptam salutem intra conclauè, possit compelli intrare? & quaestionem hinc inde eruditè pertractat Albanus de Cardinalibus q. 28. per totam, & in sententiam negatiuam figit pedes, vbi sic ait. Nec obstat Clem. ne Romani, non excusare nisi eum, qui mala valetudinis causam asserere possit, quin iterum Conclauè ingredi compellatur, quia illud procedit ibi proposita re, videlicet, quando omnes penitus exiissent, sed hoc ad casum in quo eorum sola pars exierit ad correctionem alterius iuris dilatandum non est, maxime cum illud cap. priuationis pœnam iniungat, vt prædicit. Non obstat, quod isti redentes alios quoque in suam sententiam trahere potuissent, ac de meliori Pastore providere, quia respondeo in casu nostro quanto pauciores essent, eos tanto facilius conueniuros, nam si eorum aliqui inuiti, & nolentes Conclauè ingredi cogentur, aut scandalum, aut sebi ipsa facillimè concitarent, quod maxime præcauendum est, vt in dictis inuibus euidenter apparet; minor enim hoc modo erit dissentienti facultas, ideo sententia ista amplectenda est, arg. d. Clem. 8. Ceterum; nam ob hoc voluit textus in d. cap. Vbi periculum §. Sanè, tales amplius admitti non debere, sed ad illos tantum, qui in Conclauè remanent, eligendi ius deuolutum esse, arg. cap. Gratium, cum concord. de postul. Prælat. aliàs dicendum esset illud, quod ad celebrandam Pontificis

Pontificis electionem conditum fuisse, facili contrarium effectum operari posse contra l. legata inutiliter, ff. de adm. leg. Non obstat Quoadmodum omnibus egressis omnes ad redendum compellendi sunt, ita & quando partium exierit, iudicandum esse, arg. d. l. Quæ de tota, quia respondeo legem illam procedere non posse, ubi-
cunque eadem ratio non subest, vt per gloss. in Clem. 11. in vet. defensor de reb. Eccles. non alien. & gl. in l. Qui hominem in princ. ff. de solu. & per las. in l. Serui electione §. cum fundus, ff. de leg. 1. cum multis similibus sed in casu isto non subest eadem ratio: ergo &c. Patet, quia omnibus exequibus tunc sine Pastore Ecclesia relinqueretur, quod quidem maximi momenti, infinitique ponderis esse nouimus, vt gloss. in Clem. Ne Romani §. Cæterum. Secus est, quando aliqui tantum excent, quia ad alios eligendi facultas recidit, qui vt dixi, facilius etiam in concordiam adducuntur. Non obstat poenalem Constitutionem ob utilitatem publicam extendi posse per text. ubi Bar. in d. §. Exercitium respondetur enim id locum habere, quando, nisi fieret extensio, publica utilitas laderetur, vt ibi per Bar. dicentem, ideo demisso ab exercitu admissum aq. cohorte extensionem fieri, quia alias delictum contra publicam utilitatem impunitum remaneret, contra l. Ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. Sed in propostis difficultate quamuis isti non cogentur, nihilominus Ecclesia sine Pastore non remaneret, quia ab aliis facilius electio fieret, vt diximus. Ita ille, qui tamen pro affirmatiua sententia affert Angelum cum rationibus minime contemnendis, ad illum, & non pigebit.

RESOL. CVII.

An Cardinalis, v. g. qui mandauit Conclauista, vt scribat extra Conclauæ circa materiam electionis, in censuram Pij IV. incurrat!
Ex quo deducitur, quod censura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes.
Ideo si quis mandaret famulo, vt legeret librum hæreticum & ipsum audiret, non incidere in censuram latam contra legentes libros Hæreticorum.
Et iam inferitur non incurrere censuram latam contra colloquentes cum Monialibus, si quis loquatur cum ipsis per intermediam personam.
Et notatur in primo casu supra posito Cardinalem in tali casu peccare mortaliter propter mandatum, & coope- rationem cum peccato famuli? Ex part. 12. tractat. 2. Ref. 14.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, nam qui per alios facit per se ipsum facere videtur, vt asserit Regula 72. Qui facit, &c. in 6. Unde qui mandat solui, ipse videtur soluere, vt ait Etsi de offic. eius cui mandat. est inuisiditio. Et ideo is, qui alienam iurisdictionem exequitur, non pro suo imperio agit, sed pro eo cuius mandato ius dicit, l. Et si de offic. eius cui mandat. est inuisiditio confessioni- que eius cui fides datur, qui vel per se, vel per Ad- uocatum suum, in libello supplicè porrecto, ali- quid asserit, quod contra se est, l. Cum precum. cap. de liberal. caus. Et valet dictum testis dicentis. Titium ligna amputasse, etiam si per alium, vt con- silio suo. 13. lib. 2. ait Marianus Socinus nepos. Sic & in testamentis, atque vltimis eulogijs, qui sepultu- ram per alium eligit, perinde est ac si eligeret per seipsum, Anchar. consil. 214. Et qui alieno anno- nulo tabulas testamenti signat, perinde est at- que si proprio annulo signasset. §. Possent Inst. de Testam.

2. Sed ego puto in tali casu non incidere in censuram, quia censura prolata contra aliquid fa- cientes non comprehendit mandantes, ita Sanchez tom. 1. de matrim. lib. 4. dist. 49. n. 1. & 2. Henriquez lib. 13. cap. 17. n. 2. & alij.

3. Dices in hoc casu Cardinalis operatur in frau- dem legis ne in censuram incurrat. Respondeo, quid inde? censura enim non fertur contra eum qui aliquid operatur fraudulenter ne incidat in ipsam, sed contra facientes actiones sub censura prohibitas, & ideo si quis ne incidere in censuram Bullæ Cœ- næ, mandaret famulo vt legeret librum hæreticum & ipsum audiret, non incidere contra legentes li- bros hæreticorum; quia in tali casu Dominus non legit, sed facit legere. Ita Fagundez in Decalog. tom. 1. capite 14. num. 27. art. 8. Trullench. in Decalog. tom. 1. libro 1. capite 3. dub. 9. §. 3. num. 24. Coninch de fide disputation. 18. dub. 11. num. 178. & alij. Ergo & in casu nostro Cardinalis non incidit in censuram, quia non scribit litteras extra Conclauæ, sed manda- uit, vel consuluit, vt scriberentur. Nec obstat autho- ritas Bonacinae adducta supra in Resol. 10. nam dis- tinguendum est inter Collocationem, & scripturam, & in ista materia non est faciendi extensio, sed stric- tæ verba sunt interpretanda.

4. Ad argumenta pro contraria sententia ad- ductum, quod qui per alium facit, per seipsum fa- cere videtur. Respondeo primo, hoc procederet for- sitan in nostro casu, si Cardinalis mandaret famulo, vt nomine ipsius Cardinalis litteram scriberet. Se- cundo illud axioma intelligendum est stante fictione Iuris, quæ quidem non sufficit, vt quis in cen- suram incurrat, & sic probabiliter aliqui asserunt non incurrere in censuram contra colloquentes cum Monialibus, si quis loquatur cum ipsis per interme- diam personam. Et ita me citato docet Tamburinus de iure Abbatissarum dist. 25. quæst. 8. numer. 2. & 3. & me citato Pellizzarius de Monialibus cap. 5. sect. 5. num. 215. & me citato Ianuarius de Casibus reseruatjs resolut. 134. num. 49. cum alijs notat dictum Cardi- nalem in tali casu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato fa- muli.

RESOL. CVIII.

Qua diligentia uti debeant Prælati in persecutandis epulis in Conclauis intrantibus?
Et docetur in isto casu, & alijs, quod iuramenta de ob- seruandis statutis, legibus, & constitutionibus seculari- bus, vel Ecclesiasticis, intelligenda sunt quatenus sunt in usu, & obseruantur?
Et aduertitur præceptum sub poena suspensionis non in- ducere peccatum mortale, nisi expresse, & verbis equi- ualentibus id significetur.
Et notatur, quod si supradictus Prælati adhibendo dili- gentiam moralem in persecutandis epulis alicuius Cardinalis timeret ab ipso inferendum graue dam- num, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur?
Ex part. 12. tr. 2. Ref. 15.

§. 1. IN Bulla præfati Pij IV. sic habetur: Prælati quoque ad Custodiam Conclauis deputati, sub poena periurij, & suspensionis a diuinis, maxima, & ex- quisiita diligentia utantur in inficiendis, ac persecu- tandis epulis, & alijs rebus, ac personis in Conclauæ intrantibus, & de eo exeuntibus, ne sub earum rerum velamine, lutea; aut nota, vel signa aliqua trans- mittantur; ita ibi: Et quidem illa verba: maxima

Sup. hoc magis late in tom. 5. tr. 1. Ref. 75. & in alijs eius primæ not.

Sup. hoc præter do- ctrinam Ref. not. præteri- ta, signanter in tom. 4. tr. 3. Ref. 444 §. Sed hanc, ad lin. 6. Sed lege eam per totam.

Quæ hic est supra Ref. 103.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 84. §. 2. ad medium, & in Ref. 88. §. Sed in fine, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 306. in fine. Et pro man- dato con- tento in pe- nult. lin. hu- ius Ref. sup. in Ref. 103. §. vlt. ante me- dium. à verf. Nota vero.